

SLOVÁCI V SRBSKU A POMOC ZO SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vladimír VALENT

THE SLOVAKS IN SERBIA AND AID FROM THE SLOVAK REPUBLIC

Sustainability - Environment - Safety '2017

ABSTRAKT

Príspevok sa venuje problematike kultúrneho, hospodárskeho, politického a sociálneho života komunity Slovákov v Srbsku.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: *pomoc, ekonomika, kultúra, rozvoj*

ABSTRACT

This contribution is dedicated to the issues of cultural, economical, political and social life of the community of Slovaks in Serbia.

KEY WORDS: *aid, economy, culture, development*

Na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Belehrade júna 2017 počas prijatia činiteľov a jednotlivcov slovenskej enklávy žijúcej v Srbskej republike J. E. Dagmar Repčeková, veľvyslankyňa Slovenskej republiky v Srbskej republike a potom po jej privete i pán Andrej Danko, predseda Národnej rady Slovenskej republiky tmočili, nielen nám tam prítomným ale i verejnosti, pranie i počas roka 2017 pokračovať v stretaní sa, v rokovaníach s činiteľmi Slovákov v Srbsku. Cielí sa tu, mienim, na mapovanie stavu, procesov, potrieb a záujmov entity. Na základe toho poukazujem na to čo by mohli byť ciele, zásadné väzby užitočné pre trvaloudržateľnosť slovenskej komunity v Srbskej republike a oprávnené i vkladmi a z pomoci Slovenskej republiky.

Základná otázka pre Slovákov v Srbsku a pre činiteľov Slovenskej republiky by mohla znieť: ktorá inštitúcia/organizácia Slovákov v Srbsku spoločenským pôsobením zásadne vplýva na život, činy a postavenie etnika v hospodárstve, vo vzdelávaní a kultúre, v náboženstve, športe a v turistike a to na celoštátnej a na úrovni lokálnej samosprávy tiež ktorá sa výsledkami správania, práce stará o trvaloudržateľnosť slovenskosti jednotlivca a slovenskej populácie - etnika - v Srbskej republike? Odpoveď znie: existujúce inštitúcie sa zaoberajú neekonomickými odvetvami. Realizujú, k tomu a ešte, iba parciálne záujmy, žiaľ, vzájomne málo spolupracujú, nepostačujúce sa radia a tomu podobne sa i podporujú.

Fenoménom je, pre mňa, že v slovenskej komunite v Srbsku neexistuje ani jedna organizácia, orgán, ktorý by sa na profesijnej, odbornej úrovni zaoberal hospodárskym, politickým, sociálnym životom komunity. Koľko jemne známe v inorečových telesách a v politických stranách

Srbska je veľmi málo alebo niet eminentných slovenských predstaviteľov, ktorí by činnosťou tam presadzovali spomenuté záujmy entity. Skrze to konštatujem, že taká (ne)prítomnosť obmedzuje jej vplyv na stavy, diania a s časti i na ovládania spoločenského pohybu, chodu, rozvoja, postavenia, reprodukcie a udržateľnosti etnika.

Ani jedna z niekoľkých (5.) v politických strán Srbskej republiky a s nadpisom slovenská, tvrdím, bez ohľadu na počet jej členov (on je zanedbateľný, mizivý, s dominanciou inorečových príslušníkov alebo až bez Slovákov ako je v stranách v Novom Sade a od 19. júla 20017 i do Registru politických strán zapísanej strany Mocné Srbsko/Kragujevac) a zneužitia toho symbolu tiež i opodstatnenosti existencie, nevlastní členskú základňu, kompetentný politický, odborný, vedecký a iný potenciál pre reprezentovanie etnika. To ale neznamená, že popieram politickú potrebu, existencie a činnosti strany. Právom je občanov založiť politickú stranu a aktivitami členstva, na súčasných osnovách a vedomostiach, s inými stranami vplývať na spoločensko-politický a iný život etnika a spoločnosti Srbskej republiky. Ale i nezneužívať symboly národa.

Vlastnenie odpovede, verím, zjednodušilo by, oboznámeným, voľbu s kým a o čom rokovať, radami, spoluprácou, definovať, voliť priority a finančne pomôcť udržateľnosť mladých a etnika na území ich bydlísk a Srbska. A aby sme pozeraním sa na svet vôkol nás videli seba.

Moje chápanie pomoci spolieha sa na zákony Srbskej republiky a jej spoluprácu zo zahraničím z vládneho a mimovládneho sektora i Slovenskej republiky. Osnovy starostlivosti o slovenskú diaspóru - etnikum nachádzam i v Ústave Slovenskej republiky (ďalej SR). Závazok o tom definovaný je Ústavou SR článkom 7a: "Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou".

Pre zachovanie národného povedomia, kultúry a dosiahnutie toho účelu potrebné sú a nevyhnutné sú, pre slovenskú komunitu v Srbsku, hospodárske, sociálne a vedomostné osnovy pre život a pôsobenie človeka, inorečovými spoluobčanmi, nimi a vlastnou prácou zabezpečenie tých osnov pre skvalitnenia života i obstáť. V tom zmysle navrhujem čo by mohlo byť východiskom pre zachovanie slovenskej komunity už vyše 290 rokov žijúcej na území dnešnej Srbskej republiky. Návrhy ponúkajú obsahy spolupráce Srbskej a Slovenskej republiky,

Demografické pohyby v slovenskej národnostnej menšine v Srbsku a štátna politika Srbskej a Slovenskej republiky má miesta pre spoločenie, ovplyvnenie demografických pohybov a tak i počtu príslušníkov entity. Týka sa to i ich prístrešia, komfortu, bezpečnosti, tradície a spolupatričnosti. Je to zložitý, na dlhú dobu určený cieľ i zásah v základy ľudskej bytosti, jej presvedčení, správania sa a do spoločnosti a ich existencie.

Partnerská spolupráca Srbskej a Slovenskej republiky (ďalej SR), slovenského a neslovenského zahraničia mala by sa definovať štátnymi zmluvami. Pre Slovákov v Srbsku patri to zmluvám Srbskej republiky a Slovenskej republiky. Vzťahuje sa to nielen na život Slovákov ale i občanov Srbska zamestnaných na území SR. To predpokladá účasť činiteľov a odborníkov z radov tunajších Slovákov v delegáciách Srbskej republiky počas príprav dokumentov a počas rokovaní delegácií Srbska a SR. Spôsobiloby to i motivovanie slovenských činiteľov Srbska pre vzájomnú spoluprácu s činiteľmi Srbska a s vládnymi a mimovládnymi činiteľmi SR. To by tunajším Slovákom, ich inštitúciám vládneho a mimovládneho charakteru zabezpečilo dôveru v spoluprácu i v jej výsledky.

Hospodárske základy a zisky (hospodárska výkonnosť jednotlivca, podnet nebyť chudobným príbuzným) jednotlivcov, združení, komunity a cestou daní domicilného štátu zásadne sa vplýva na sociálne - ekonomické postavenie človeka, na školstvo, zdravotníctvo, rezorty práce a sociálnych vecí, na kultúru a na (ne)zamestnanosť ľudu. Pomoc zo SR a zdrojov Európskej únie (EÚ) vplýva na akosť života, pôsobnosť človeka, slobodu, práva občanov štátu a tak aj príslušníkov slovenskej menšiny v Srbsku. Ovplyvňuje to i zamestnanosť mládeže, ľudí, úspešnú prácu podnikov v obciach v ktorých žije i slovenská komunita. Význam to má vtedy keď činí (pomerne) výdatnú ekonomickú i finančnú

pomoc (nie darcovstvo), keď je to v spojitosti s poradenskými, organizačnými, edukačnými podporami aktivít človeka a inštitúcií.

Poľnohospodárstvo je základnou ekonomickou aktivitou slovenského obyvateľstva v Srbsku. V tom odvetví navrhujem zakladať sa za nové technológie, stroje, (ušľachtilé) sorty, organickú výrobu so zelenou ekonomikou (v Srbsku na asi 16.000 hektároch sa pestujú ekologické plodiny), nové ochranné prostriedky, masovú trhovo konkurenčnú výrobu, (aspoň) stredoškolský vzdelaného, vedomosťami, zručnosťami na to pripraveného poľnohospodára. Záujemcom SR radím usmerniť sa na odvetvie rastlinnej a živočíšnej výroby a inovácie v tých odvetviach. S tým sú v spojitosti i systémy zavlažovania pozemkov, malé priemyselné podniky na lokálnom území tých odvetví a to pre výrobu, ponuku a predaj.

Pre Slovákov v Srbsku v hospodárskom živote na prvom mieste je poľnohospodárstvo a jeho rastlinné a živočíšne odvetvia (potravinarstvo, ovocinarstvo, zeleninárstvo, kvetinárstvo, dobytkárstvo, hydinárstvo,...) a (malé) spracovateľské podniky v tých odvetviach. Týka sa to i spracovateľských kapacít (v malých podnikoch) pre suroviny, polotovary a finálne výrobky pre domáci (Srbsko) a zahraničný trh so všetkými jeho požiadavkami: kvalita výrobkov, sortiment, lehoty dodávok/odberu, ceny a platby, dodržiavanie obchodných a iných zmlúv, kooperácie, spoločných vkladov Srbska, SR a EÚ, príjmov a výdavkov, ziskov a strát. Verím, že je všetko ostatné, v ekonomickom živote slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku, dobrou mierou sekundárneho významu.

Zaoberajúc sa poľnohospodárstvom alebo pracujúc v tom odvetví ako pracovná (nájomná) sila, človek (si) vytvára osnovy udržateľnosti rodiny, reprodukcie a výroby. Živobytie si tak zabezpečuje väčšina Slovákov Srbska. Tá väčšina, k tomu, vlastní iba malé plochy (menej od 4. hektárov) obrábateľných pozemkov. Na rozdiel od toho nemnohí tunajší Slováci vlastní, obrábajú (árendovaním) plochy s 30 až 100 hektárov obrábateľnej pôdy. Realizujú to na lokálnom území bydliska a árendovaním pôdy vo vlastníctve ich lokálnych susedov - Slovákov.

Prospešné by bolo organizáciami a veľkoobchodmi SR podniknúť organizovaný výkup výrobkov a výrobných podnikov i z prostredí zo Slováckmi v Srbsku a predaj toho na trhu SR a EÚ. Patria tam všetky druhy surovín, polotovarov a z nich vytvorených finálnych produktov. Veľkú pomoc tomu by dali udržateľné investície zo SR usmernené na nepočítané (malé) podniky a jednotlivcov, ktorí činia základ podnikateľských aktivít Slovákov v Srbsku. V poľnohospodárskom a v iných odvetviach načim ponúknuť, podporiť, využiť klady združovania (individuálnych výrobcov) v družstvách. Podnikatelia zo SR by mali favorizovať, v tom prostredí, organizovaný výkup produktov primárnej a sekundárnej výroby a produkty dodať na trh SR a EÚ. Úspech by zväčšila regionálna ekonomická a iná spolupráca medzi obcami zo Slováckmi v Srbsku a obcami SR. K tomu pre ekonomických migrantov zo Srbska právne, zdravotné, sociálne zabezpečenie a iné práva tiež osnovy postavenia v SR mali by byť chránené a na vysokej úrovni tak pre Slovákov ako i ich spoluobčanov zo Srbska, ktorí sú (dočasne) zamestnaní na území SR.

Neveľký význam pre etnitu má tunajšia slovenská, lokálna, rurálna turistická ponuka a s ňou viazané výstavy a gastronómia so slovenskou (lokálnou) kuchyňou a iné manifestácie.

Krátko a dlhodobá politika patrí oblasti vzdelávania ľudu, sociálnemu, kultúrnemu životu Slovákov v Srbsku. Rozumiem tam rozvoj vedomostného potenciálu jednotlivca a jeho kolektívu - entity - spôsobom vzdelávaním a nadobúdaním súčasných (pre každodenný život uplatniteľných) vedomostí a zručností dielkami, mládežou a celoživotným inovovaním znalostí človeka (na všetkých úrovniach pôsobenia a existencie). Pre dosiahnutie spomenutého potrebné sú ľudské zdroje a ich uplatniteľnosť, vzdelanosť obyvateľstva. Učenie a edukačné kurzy sú bytostné pre obstatie jednotlivca a jeho rodiny, pre podnikanie, súčasnú a trhovo orientovanú výrobu. Je to nevyhnutné už i preto, že pokrok, zvládnutie výziev a požiadaviek z premien môže zabezpečiť iba vzdelaná, informačno-komunikačnej dobe prispôbená, akčná, stavu, daniam a technológiám pripravená osoba a taký výrobca. Využitie vedomostí, dôvera vo vedu a múdri ľudia sú osnovou pre úspešné plány práce, aktivity a udržateľnosť etnika. To preto, že život nie sú iba kontemplácie aj keď sú oni potrebnou a osožnou súčasťou ľudského premýšľania, pôsobenia a (ľudského) bytia.

Zväčšenie vedomostného potenciálu etnika môže sa dosiahnuť i štipendiami SR pre študentov stredných, vysokých škôl, univerzít pre Slovákov zo Srbska. Pokrok by sledoval z uprednostnenia

príprav osôb pre hospodárske a sociálne aktivity a potom vychovávateľského, učiteľského, prednášateľského kádra pre školy so slovenskou komunitou v Srbsku a výskumného kádra pre prácu v Novom Sade, v Belehrade a v iných výskumných centrách. Realizáciu toho by potrebné definovať zmluvami o štipendiách SR a so záväzkom návratu štipendistov/absolventov do Srbska. To by bolo osnovou pre zabezpečenia slovenskosti a vedomostného potenciálu pre udržateľnosť, vyspelú pôsobnosť príslušníkov komunity, jej predstaviteľov v Srbsku a v zahraničí. Zaraďujem do toho i edukačné a iné kurzy pre jednotlivcov a členov inštitúcií s ponukou využitia (i Slováckmi Srbska) zdrojov SR a fondov EÚ. Úspešnosť bude závisieť, mienim, i od účasti činiteľov a inštitúcií Slovákov zo Srbska v práci komisií SR počas určovania osôb, ktorým sa poskytne pomoc a štipendium. Zopakujem, že tu ide o kádera procesy na učilištiach slovenskej populácie predškolského charakteru (materské školy), všetky druhy škôl, potom i univerzitného tiež výskumného rázu a káder pre spoločenské služby.

Vyspelá výchova a vzdelávanie vyžaduje zabezpečenie súčasných organizačných foriem výučby, metód vyučovania, didaktických prostriedkov, učebných priestorov pre celistvú výchovu a výučbu. Ide tu i o odborné, kvalitné učebnice a literatúru, o vybavenie kabinetov, o experimentálne cvičenie v školách, audio-vizuálnu výučbu, hardvérové i softvérové vybavenie na školách a prostrediach so slovenskou komunitou v Srbsku a osobitne dobe a jej požiadavkám podriadený vychovávateľský i vzdelávací káder. Rozumiem tu obnovenie vedomostí, dodatočné vzdelávanie zrealizovaného sa na učilištiach SR vrátane i cestou zákonmi SR chválených združení priemyselného a občianskeho rázu. A celoživotné učenie človeka. Výhodou toho by bola výučba a pobyt v SR s finančne nenáročnými záväzkami pre účastníkov zo Srbska, a z iných štátov, a s primeranou finančnou, organizačnou a inou pomocou úradov/orgánov/podnikateľov zo SR. Pravdaže, súvisí to i z certifikáciou a z obľahčením uznania dokumentov stredoškolského, vysokoškolského a univerzitného rázu a neobťažnú nostrifikáciu dokumentov (absolventi sa na to sťažujú) SR v Srbsku a Srbska v SR. Bez otáľania načim prax (z)meniť, žiadateľom zabezpečiť finančné nezaťaženie, rýchle konanie, v súlade so zákonmi klady tak v Srbsku ako i v SR.

Osobitnú stať spolupráce a pomoci SR patrí digitalizácii, informačno - komunikačným technológiám (IKT), ktoré sú vývojom a rastom fenoménom dneška. IKT načim využiť ako prostriedok pre výučbu, výskum, rozšírenie vnútorných schopností detí, človeka a jeho obzorov. Preto používanie tých technológií patrí deťom, študentom a ich domovom, učilištiach všetkých druhov, podnikom a domácnostiam. Detstvo a dospelujúcu populáciu už dnes poznačuje využívanie digitálnej technológie. Pre deti tie technológie by mali byť podriadené rozumovej a hodnotovej orientácii, rozvoju sociálno - komunikatívnych zručností, ich citovej reakcii, učeniu, (prirodzenému) správaniu sa - socio - afektívnym (pre)dispozíciám používateľov IKT.

Bohatstvo ducha a tvorivosti patrí výmene a hosťovaniu slovenských kultúrno-umeleckých-osvetových spolkov (ďalej SKUOS-ov) Slovákov Srbska a záujemcov zo SR v Srbsku. Zaraďujem do toho i vydavateľstvo, umelecké a etnokultúrne výstavy, pôsobenie galérií, domov kultúry, knižníc, čítární, spevokolov, spolkov žien, občianskych združení. Týka sa to i festivalov, rôznych osláv a iných stretaní ľudí - občanov dvoch štátov. Načim to finančne a na iné spôsoby posilňovať aby sa plodili vzájomnosť, poznanie, úcta, zachovanie hodnôt národa a spolupatričnosti. Súčasťou toho je, podľa môjho chápania veci, v SR i prezentovanie tvorivých osobností Slovákov zo Srbska a to zo spoločenského angažovania, vedy, kultúry, umenia, naivného i akademického maliarstva, podnikania a iných činností. Občanom Srbska a SR by to malo, alebo by mohlo byť dôkazom, že sú oni a ich tvorivosť súčasťou bohatstva slovenského národa a sveta. Cestou IKT načim ich urobiť spojivom medzi ľuďmi i kultúrami. Vzťahuje sa to i na tlačene a elektronické periodiká, portály a iné spravodajské servisy Slovákov a ich organizácií v Srbsku.

Osvedčenia Slováka zo zahraničia – žiada jednoduché zabezpečenie dokumentu s minimálnymi finančnými vkladmi pre žiadateľa.

Náboženský život školenie kňazov, krúžky a zbory veriacich mohli by byť súčasťou politiky a pomoci i zo SR. Tak by sa povzbudzoval súlad so životom spoločnosti a vierou človeka. Chrámy a farské úrady a ich funkčná vybavenosť, náboženská literatúra, rekonštrukcie a údržba objektov/budov

a v nich i prístrojov ako súčasť politiky dopĺňali a rozvetvlili by spolunažívanie a úctu rozmanitosti i mnohorakosti chápania ľudských činov a praxe človeka.

Šport a zábava patria do výchovy a zachovania tela a ducha človeka. Skrze to bolo by na osoh pokúsiť sa zabezpečovať technické a iné prístroje tiež zariadenia, ocenenie aktuálneho stavu objektov, športových klubov a terénov. Do takej starostlivosti načim zradiť i vybavenie telocviční v materských, základných a stredných školách a na univerzitách aj so žiakmi a študentmi slovenskej príslušnosti. Patrí tam i výbava a miestnosti pre zábavu, rozptýlenie.

Ekológia, environmentalistika je priestorovo, finančne a technický mimoriadne zložitým problémom v Srbsku. Ide tu o znečisťovanie okolia priemyslom a domácnosťami: atmosféry, vodných tokov a pôdy. Týka sa to všetkých odpadov, skládok odpadu, popola vzniknutého spaľovaním uhlia a následne i potreby remediácie i recyklácie odpadu. Je dobre, že je podnikateľom známe, že sa v Európe a inde odpad (recykláciou) úspešne využíva pre získanie nových produktov a popol/troska i vo výrobe cementov, hydraulického vápna ako spojiva v podkladových vrstvách i v úpravách ciest.

Energetická výkonnosť a udržateľnosť je súčasťou hospodárenia a politiky. Vzťahuje sa to i na sekundárne zdroje surovín (osobitne z organického odpadu a PET obalov) a na triedený odpad v domácnosti v súlade so stavom toho na lokálnom území zdroja energie. Nová výzva, nie tak dávna, patrí uplatneniu biomase, solárnych kolektorov a solárnym poliám, vetru ako prameňom jednorázovo obnoviteľného zdroja energie.

Energetickú výkonnosť a šetrenie zdrojov energie spája i zateplovanie rodinných a iných objektov, tiež budov štátnej moci a správy a obnovených starých budov, nakoľko sú ekonomicky a funkčne uskutočniteľné. Vzťahuje sa to i na cestnú dopravu, hromadnú prepravu v osídleniach, individuálnu dopravu, úspory LED žiarovkami v osvetlení osídlení, potom elektrospotrebičov tiež osvetlenia kompaktnými žiarivkami v domácnostiach. Energetická hospodárnosť budov a iné úspory by mali byť v súlade s EÚ smernicami/direktívami.

Poradenská a finančná pomoc lokálnym samosprávam je potrebná s cieľom skvalitnenia života ľudí. Potrebné je aby, v prospech občanov, pomoc ovplyvnila úpravy a funkčnosť štátnych úradov. A zabezpečila bezproblémové používanie lokálnej infraštruktúry: kanalizačnej, vodovodnej, elektrickej, cestnej a siete pre plyn, vody na pitie a odpadovej vody.

Na planéte Zem zdravá voda je základom biologického pretrvania života. Aj s tých dôvodov bytostná je jej fyzická, chemická i biologická úprava. Pre autonómnu časť Srbska - Vojvodinu v ktorej žije až 94% slovenského obyvateľstva, zásadný význam, pre človeka a mnohé biologické bytosti, má voda na pitie a odstránenie z nej znečisťujúcich prvkov a zlúčenín. Týka sa to karcinogenného arzenu, potom oxidov železa, zlúčenín mangánu, čpavku, rastlinných a živočíšnych pozostatkov z procesov ich humifikovania, baktérií fekálneho pôvodu a tiež metánu. Ako to už bolo vykonané, z pomoci SR, aj naďalej bude užitočné venovať pozornosť vode na pitie, čistiarňam vody, spracovaniu odpadovej vody z domácností a vody znečistenej v priemysle.

Existencia skládok s odpadom musí sa doriešiť v súlade so smernicami EÚ. Zaráďujem do toho i selekciu odpadu ako sekundárnej suroviny pre spracovanie a výrobu nových výrobkov, pre recyklovanie tiež využitie organického odpadu ako suroviny na spaľovanie a transformáciu jej horľavých odpadov na kvalitný tvar energie a prípravu teplej (sanitnej) vody v priemyselných podnikoch a v domácnosti (osobitne v mestách). Týka sa to i klímy, klimatickej problematike a upovedomovania občanov o ich úlohu a ochrane prostredia v tej oblasti života. Nutné je zväčšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie z biomase (seno, slama a drevená biomasa) a rýchlo rastúcich drevín, energetických tráv spaľovaných (nepovolene) i na poliach Vojvodiny. Osobitná úloha a spracovanie patrí biomase z odpadu chovu a výkalov dobytky.

Potreby lokálnej samosprávy, finančná pomoc pre skvalitnenie služieb a života ľudí, funkčnosť lokálnej (verejnej a technickej) infraštruktúry cestou projektov na súdehoch Srbska, načim sa pokúsiť realizovať nielen cestou Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí / Bratislava, ale i z iných zdrojov financovania SR, ale i z fondov súkromných podnikateľov SR a zdrojov EÚ. V práci ÚSŽZ/Bratislava považujem za užitočné, aby sa spoločnými komisiami SR a Slováckmi zo Srbska,

každoročne navrhli prioritné celomenšinové podujatia a až potom riešili iné potreby lokálnych programov. Vzťahuje sa to i na iné spomenuté.

Slovenská komunita v Srbsku by mala mať na zreteli, ohľadom financovania pomoci SR, že finančná pomoc pramení zo štátneho rozpočtu SR. To znamená priamo z daní občanov a podnikov SR. Ten fakt si vyžaduje, verím, primeranú obozretnosť v požiadavkách o pomoc SR a zároveň o tej záležitosti žiadateľmi i porozumenie stanovísk obyvateľstva, inštitúcií, politických strán, reprezentantov a štátnych orgánov Slovenskej republiky.

Mienim, že rozhladení Slováci v Srbsku kvitujú, v čom môžeme a načim, aby sme i mali, odlišné poznanie, skúsenosti a ocenenie, že finančné vklady Slovenskej republiky by sa nemali dostávať lyžičkovou "veľkorysťou". Také správanie a výnosy, pre niektoré programy a aktivity, by mohli mať význam zastierania očí domácim. Bez ohľadu na moje tieto a inde podané kritické posúdenie i tu spomenutých výnosov, pravdou bude, že je osožná, užitočná, chvályhodná každá SR pomoc aj najmenšími finančnými výnosmi a radami. Skrze to by príslušníci slovenskej komunity v Srbsku mali zakaždým tej pomoci vyjadriť vďaku. Ale by nemali byť ztročení tými vkladmi. To preto, že si stáročiami vlastnou prácou, tvorivosťou, starostlivosťou o seba, tiež postojmi a z pomoci inonárodných príslušníkov a tunajšieho štátu zabezpečili rozvoj, pokrok, obstatie, obnovu i udržateľnosť. Tie poznania o spoločenských stavoch a procesoch sú prítomné v dokumentoch Srbskej republiky. Podobne tomu je to charakterizované reprezentantmi a orgánmi Slovenskej republiky. Je to vážna výzva pre rozhladenosť človeka a pre jeho obzory. Preto uzavriem: pozrime na iných, aby sme videli seba.

V Belehrade oktobra 2017

ADRESA AUTORA

prof. Dr. ing. Vladimír VALENT

University of Belgrade, Faculty of Technology and Metallurgy, Belgrade, Serbia

mobile: 00381(0)643502799

e-mail: valent@tmf.bg.ac.rs; v.valent2008@gmail.com